

## С Т А Н О В И Щ Е

На доц. д-р Ирен Борисова Александрова за научните и научно-образователни приноси на Евдокия Боянова Борисова, кандидат за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, 2.1. Филология ( Теория и история на литературата) за нуждите на Катедрата по журналистика и масови комуникации към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“

Евдокия Борисова участва в обявения конкурс с внушителен брой научни публикации, отличаващи се с приносност в полето на литературната теория, литературната история и масовите комуникации. Представени са 34 статии, седем от които са писани в съавторство, налагащо впечатлението за умение за екипна работа, уважение и коректност в споделянето на идеи и творческо начало в споделения ентузиазъм на откривателството. Те могат да бъдат групирани с оглед на основния изследователски интерес на Евдокия Борисова като насочени към балканската и българската литература, към граничните полета на литературата с паралитературата или медийното пространство. Част от тях прерастват в студии, две от които са с международен научен индекс. Всички те подготвят задълбочените монографии: „Литературите ни. Романът на Изтока със Запада в балканските литератури“, „На ръба на Изтока и Запада. Романите на Орхан Памук“, „Мелодрамата в телевизионния сериал“, „Система на медийните жанрове“. Съчетанието на богата литературноисторическа фактология и теоретична модерна и смела концептуалност създава основата на характерните приноси, които вярно, но и твърде лаконично са представени като материал за конкурса. Включени са и седем рецензии, които стабилизират представата за интерпретаторските възможности и умението за автентична преценка на литературен и научен текст. Тези способности рефлектират в блестящи анализи на конкретни творби в монграфиите на Евдокия Борисова. Не на последно място трябва да се споменат и научните помагала, написани за студенти, които снемат и организират в достъпен модел доста сложна проблематика.

Сред статиите и студиите бих искала да отлича тези, които имат определен теоретичен принос в литературознанието: „Verbatim спектакълът по следите на едно престъпление“, „Романът като наръчник по журналистика. „Сензационни новини“ на Ивлин Уо“, „Стихова норма и стихотворна психотичност“, „Паралитературата: текстология и социология“, „Възможната утопия Европа в текстовете на Цветан Тодоров“, „Голямото четене и канонът“, „Сценарийно писане и телевизионен сериал“. Наред с изключително занимателната фактура, защото Евдокия Борисова е професионален познавач на медийното пространство и рецепцията, личи не само прилагане на стабилно теоретично знание, но и експериментиране в областта на теорията, заставане „на ръба“, прекрачване на установеното и спечелването на нова гледна точка към литературата. По нов начин се

задават въпросите какво е литературата, какво е поезията, а това имплицитно съдържа и нови отговори. Характерно за Евдокия Борисова е, че тя отказва или много рядко формулира категорично обобщение като например, „морфология на периферийния лирически дискурс“ или отношението между канона и епигонството, разчита на посоката, която проблематизира понятията и винаги я следва неотклонно. Дори една класификация, както е в „Медийният проект на един роман. „Майките“ на Теодора Димова“, може да задвижи идеите на Ролан Барт в нова посока.

Основният хабилитационен труд на Евдокия Борисова за конкурса, „Литературите ни. Романът на Изтока със Запада в балканските литератури“, е от 416 страници, като са включени в библиографията само цитираните научни, публицистични и литературни текстове, а огромната част от теоретичната и литературноисторическата компетентност се долавя имплицитно. Сложната и богата проблематика се извежда изчерпателно и многостранно, като е удържано монолитно ниво на задълбоченост и убедителност на аргументацията. Към проблема за диалога и общия поток в балканските литератури се прилагат множество концептуални рамки, част от които са тясно литературоведски, а други отварят прочита в по-общото поле на хуманитаристиката. В методологически план хабилитационният труд следва предмета си за диалога по също така диалогичен начин, отваряйки и проблематизирайки граници. Не бих казала, че това е интердисциплинарност, едно понятие, с което обикновено се оправдава изплъзващият се обект или липсата на фокус. Напротив, Евдокия Борисова променя изследователските перспективи, но дисциплинирано и с неотклонна енергия следва основното внушение за сложната, но не и недостъпна за професионалиста природа на балканската литература, която дава ново, приносно разбиране за процесите, които стоят зад най-значими литературни творби.

Първата част на монографията проблематизира понятието национална литература, за да проследи представата за Балканите в контекста на срещите и разминаванията между Изтока и Запада и пластове, оформящи културата и симптоматични литературни творби. Създаден е красив нартив от включени литературни текстове, архиви и научни обобщения, които преплитат своите внушения с гласа на Евдокия Борисова. Търси се концептуален модел, придружен с богата аргументация и отличен вкус в избора. Личи известен уклон към тематичната основа, която към края на изследването ще се трансформира в идеята за „обживяването“ на града и света. Интертекстуалните връзки могат да обяснят, в най-широкото разбиране за излизане отвъд-текста, част от общата основа на балканската литература и принципа на диалога между Изтока и Запада. По-широкото разбиране за архитектуралност обаче, което Евдокия Борисова толерира, е характерно за ранния Жерар Женет и в духа на структуралната поетика тематичното ниво ще бъде изключено по-късно, за да заеме у Греймас самостоятелна организация. В този смисъл литературоведският модел не е съвсем приложим тук, но за радост той не е

единственият. По-възможен е прочитът през Фуко, който включва елементи на понятийност в представата за дискурса.

Сложната преплетеност в балканската идентичност налага широка контекстуализация, в която проблематиката трудно може да бъде диференцирана и овладяна като единична логика. За сметка на това са овладени сложно преплетените линии на аргументацията. Проблемът за идентичността е видян, например, като свързан с този за свободата, без да бъде залог за свобода, а геопоетика и геополитика влизат в конструктивна връзка. „Балканските литератури сбъдват иначе невъзможни политически проекти – да начертаят посоките на органичното общуване и преливане на култури и идентичности въпреки всичко и отново посредством топосите на паметта“ (с.37), пише Евдокия Борисова. Първата част на монографията е най-сложна, защото въвежда важни мисловни полета, които се разгръщат после в сферата на овладяна литературоведска компетентност.

Монографията се състои от шест части, които представят активна съпоставка между балкански и български литературни творби, изградени в активното преживяване на връзките между Изтока и Запада като търсене на балканската идентичност. Опитът с другостта и своето преминава през историческото, митологичното, балканските градини и градове и мостовете-път, които вграждат в себе си човешкото. Теоретичното начало е в опита да се изгради геопоетика и тя да включва адекватна и изчерпателна вътрешна класификация. Литературноисторическото начало е в едновременно широкия и прецизен контекст, в тъканта на аргументацията, в посоката на множество анализи. Известна източна пищност и шарения се полага именно в интерпретациите и въвежданията на редица творби. Дори научното изследване така носи наслада и удивление. Има и отделни неточности: П.П.Славейков в „Българската народна песен“ няма предвид баладата за Лазар и Петкана като връзка със старогръцките легенди и тази за Едип, а като връзката с новогръцките песни; Старопланинските градини на Йовков приемат твърде широко значение на градина като природа. Но сред толкова много литература и литературознание, които активират проблемни зони на мисълта, частични несъгласия са знак на причастност и уважение. Искам да отлича богатата теза за балканския град (с.253) и изкуствоведската рамка на „градът-картина“ (с.294). Като цяло монографията внушава и аргументира трайното присъствие на мултикултурализма, отвъд политическата конюнктура, активно прекомпозира познатото и непознатото в нови модели на близост.

Другите монографии на Евдокия Борисова също имат приносен елемент. „На ръба на Изтока и Запада. Романите на Орхан Памук“ има стойност не само като първото задълбочено изследване на български език, но и с качеството на анализите и обобщенията. „Мелодрамата в телевизионния сериал“ раздвижва представата за жанровите стереотипи, включвайки активно естетическата модалност и социалните

феномени. „Система на медийните жанрове“ представя теоретизма като възможност за класификация и отваряне към актуалното.

Представените за конкурса публикации на Евдокия Борисова носят чертите на новаторско и заедно с това дълбоко академично изследване, съобразено с духа на съвременността и традициите в хуманитаристиката. Напълно убедено препоръчвам Евдокия Борисова да заеме академичната длъжност „професор“ по теория и история на литературата в обявения конкурс.

12.09.2017г.

доц. д-р Ирен Борисова Александрова:

